

ondt — at det ærede 1ste Medlem for 1ste Kreds (Nellemann), som jo forelagde et Lovforslag i 1881, tror jeg det var, og som deri i høj Grad søgte at gennemføre Umiddelbarhedsprincippet, beklager, at man ganske har maattet gaa bort fra det Princip. Det gør jeg for saa vidt ogsaa, men jeg tror, han overdrev noget den Opgivelse af det Standpunkt, han var en Tilhænger af. Umiddelbarheden vil jo sige det, at navnlig hele Bevismaterialet, hele den faktiske Side af Sagen, ikke alene Vidnernes Forklaring; men ogsaa Parternes egen, bliver foretagen umiddelbart for dem, som skulle dømme i Sagen, at de faa det umiddelbare Indtryk og ikke faa et Indtryk fra anden Haand ved at læse Retsakter eller Forhør eller noget lignende. Denne Umiddelbarhed have vi for saa vidt nu, som Underdommeren ogsaa i Kriminal-sager hører Vidnerne og — til Dels da — Parterne. Men det er jo ikke ham, der dømmer endeligt. Hans Dom betyder ikke meget, da Sagen siden hen gaar til Overretten og Højesteret. Og naar man navnlig fæster Opmærksomheden paa, hvad Højesteret dømmer paa, saa har jeg ofte tilladt mig at sige, endskønt det maaske er noget disrespektfuldt, at det er sørgeligt, at en Ret som Højesteret, der bestaar af de dygtigste og kyndigste Jurister, i saa mange Sager skal dømme „paa Svovlstikker“, som den gør. Jeg kalder det at dømme paa Svovlstikker, naar man dømmer, som Højesteret maa dømme, i Stedet for at høre paa, hvad Vidnerne have at sige; se dem Ansigt til Ansigt og søge at trænge ind paa dem med sit inkvisitoriske Blik for at undersøge, om de tale Sandhed — og i denne Henseende er det ligegyldigt, om de sværge eller ej, idet det er noget, som de kloge Dommere kunne danne sig en Mening om, hvad enten de ere Lægefolk eller Jurister. Højesteret ser næsten aldrig et Vidne, næsten aldrig en Part, uden naar en forrykt Mand en Gang imellem kommer op der. Hvad dømmer den da efter? Forhørene, d. v. s. Skriftstykker, hvor Underdommeren, som kan være mere eller mindre klog, maaske i Reglen mindre, har ført til Protokols, hvad andre Mennesker har fortalt. Det sidder Højesteret og dømmer paa! Jeg tør paastaa, at ingen paterfamilias, ingen Forretningsmand, der havde en Sag at afgøre, vilde falde paa, naar han skulde tage sin Beslutning, at delegere en anden til at gaa hen og forhøre dem, hvis Udsagn det kommer an paa, og tage det til Protokols.

Nej, Manden vilde naturligvis sige; lad de Folk komme op til mig. Nu er der ganske vist, som det ærede 1ste Medlem for 1ste Kreds antydede, kommet et Brud paa Umiddelbarhedsgrundsætningen, idet Vidneforklaringerne, i det væsentlige i alt Fald, skulle protokolleres. Dette er bestemt, fordi man ikke, navnlig ikke i civile Sager, har turdet blive staaende ved en enkelt Afgørelse i Realiteten, men har villet have en Appel, en fornyet Prøvelse. Og det er ikke blot, fordi der kan komme ny Bevisligheder frem, men der kan komme et helt nyt Syn paa Sagen, der kan komme en hel ny Betragtning, som grunder sig paa faktiske Forhold, der ikke tidligere vare bragte frem. Det vil man give Adgang til at bringe frem for Højesteret, man har ikke turdet stole paa, at Sagførerne eller Dommerne ved Underinstanserne ere saa kløgtige, at de virkelig straks ved første Behandling af Sagen kunde faa Hovedpunktet frem. Derfor siger man: vi maa have Sagen prøvet om igen, og som Følge deraf, for at undgaa Vidtløftighed, maa vi have Vidnesbyrdene til en vis Grad protokollerede. Men jeg vil for Resten sige, at jeg har aldrig tænkt mig, at det, som skulde forelægges Appellinstansen, skulde være en fuldstændig Protokollation af Vidnesbyrdene som den, vi nu have; det skulde blot være en Støtte, saaledes som i de engelske Retter, hvor Dommeren gør sine Notitser og saa i øvrigt lader Vidneførslen være ledet af det levende Ord, af den levende Eksamination, navnlig fra Parterne eller rettere deres Sagførere. Jeg haaber ogsaa, vi maa kunne faa det saaledes her, saa at vi ikke i Virkeligheden derved komme bort fra Umiddelbarheden paa den Maade, som det nu synes, det ærede Medlem var tilbøjelig til at tro. Det ærede Medlem var endogsaa bleven saa, hvad skal jeg kalde det, afskrækket, at han mente, at nu skulde man ikke længer i Reglen føre Vidnerne for Landsretterne, nu skulde Vidnerne føres ved Hjemtinget, og saa skulde de skrevne Tingsvidner fremlægges for Landsretterne. Det haaber jeg, vi ikke komme til. Jeg haaber, man i saa vidt Omfang som muligt lader Vidnerne komparere, lader Vidnerne komme frem for de Folk, der skulle dømme i Sagen. — Umiddelbarheden anser jeg som sagt for et af de største Goder, der skulde opnaas ved Retsplejens Reform. Offentligheden bryder jeg mig ikke meget om, den have vi. Mundtligheden sætter jeg heller ikke saa megen Pris paa. Men